

УДК 784.011.26.03”195/201”

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2023-36-1-21>**Сунь Юань**

ORCID: 0009-0002-0359-8960

здобувачка третього освітньо-наукового рівня спеціальності
025 Музичне мистецтво кафедри музикознавства та культурології
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
sumyuany@ukr.net

ВПЛИВ АФРОАМЕРИКАНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ НА ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ

Мета роботи передбачає висвітлення впливу афроамериканської музичної традиції на вокальне мистецтво другої половини XX століття. **Методологія дослідження** базується на загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) та конкретно-наукових (історико-генетичний, ретроспективний, порівняльно-зіставний аналіз) методах, які дозволили з'ясувати стан розробленості проблеми, виявити історичні особливості та здійснити характеристику досліджуваних музичних жанрів. **Наукова новизна** – з'ясовано вплив афроамериканської музичної традиції, зокрема музичних жанрів джаз, блюз, госпел, ритм-енд-блюз на вокальне мистецтво другої половини XX століття. **Висновки.** На основі застосування широкого спектру методів наукового дослідження було доведено, що афроамериканська музична традиція, яка включає такі музичні жанри як джаз, блюз, госпел та ритм-енд-блюз, мала особливий вплив на вокальне мистецтво другої половини XX століття. Встановлено, джаз є найвідомішим музичним жанром, становлення якого сягає кінця XIX – початку XX століть. Вирішальна роль в джазі належить вокалу. Вільно імпровізуючи, співаки використовують скейлінг та складні ритмічні структури. Афроамериканським підґрунтям відзначається блюз, який надлений почуття радості, болю. Він відображав душу та історію афроамериканської спільноти. Релігійний музичний жанр, становлення якого відбулося в афроамериканських церквах – госпел, вплинув на вокальне мистецтво другої половини XX століття та, в цілому, на музичний жанр ритм-енд-блюз. Доведено, афроамериканська музична традиція (джаз, блюз, госпел, ритм-енд-блюз) наклали відбиток на розвиток популярної музики та збагатили вокальне мистецтво другої половини XX століття, заклавши основу для численних новаторських виконавців та стильових напрямків.

Ключові слова: афроамериканська музична традиція, джаз, блюз, госпел, ритм-енд-блюз, вокальне мистецтво, музика.

Sun Yuan, Recipient of the Third Educational and Scientific Level Specialty 025 Musical Art Department of Musicology and Cultural Studies of the Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

Influence of African-American musical tradition on vocal art second half of the XX century

The purpose of the work involves highlighting the influence of the African-American musical tradition on the vocal art of the second half of the 20th century. **The research methodology** is based on general scientific (analysis, synthesis, generalization, systematization) and specific scientific (historical-genetic, retrospective, comparative-comparative analysis) methods, which made it possible to find out the state of development of the problem, identify historical features and carry out the characterization of the studied musical genres. **The scientific novelty** – the impact of the African-American musical tradition, in particular the musical genres of jazz, blues, gospel, rhythm and blues, on the vocal art of the second half of the 20th century has been clarified. **Conclusions.** The based on the application of a wide range of scientific research methods, it was proved that the African-American musical tradition, which includes such musical genres as jazz, blues, gospel and rhythm and blues, had a special influence on the vocal art of the second half of the 20th century. It has been established that jazz is the most famous musical genre, the formation of which dates back to the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries. The vocals play a crucial role in jazz. Freely improvising, singers use scaling and complex rhythmic structures. The blues, which is endowed with a sense of joy and pain, is characterized by its African-American background. It reflected the soul and history of the African-American community. A religious musical genre, the formation of which took place in African-American churches – gospel, which influenced the vocal art of the second half of the 20th century and, in general, the musical genre of rhythm and blues. It is proven that the African-American musical tradition (jazz, blues, gospel, rhythm and blues) left an imprint on the development of popular music and enriched the vocal art of the second half of the 20th century, laying the foundation for numerous innovative performers and stylistic trends.

Key words: African-American musical tradition, jazz, blues, gospel, rhythm and blues, vocal art, music.

Актуальність теми дослідження. Багата і складна історія афроамериканської музики, еволюція якої розпочинається з рабовласницького часу і триває нині, стала важливою частиною світової музичної спадщини. Вивчення різноманітних музичних традицій, зокрема афроамериканської, сприяє не тільки творчому розвитку музикантів та композиторів, а й допомагає зрозуміти вплив останньої на музичне мистецтво

того чи іншого часу. З розвитком популярної музики, становлення якої припадає на другу половину ХХ століття, риси афроамериканської музичної традиції увібрали в себе співаки, які черпали натхнення з джазової, блюзової музики і тим самим збагачували та урізноманітнювали тогочасне вокальне мистецтво.

Вагоме значення у висвітленні досліджуваної проблеми набули праці українських вчених, які розглядають особливості та вплив джазу на музичне мистецтво (О. Коверза); історія становлення блюзу та джазу як музичних жанрів стала об'єктом наукового пошуку І. Коляди та Ю. Конопчук. Вплив джазової музичної культури на форми популярної, вокально-естрадної, рокової та сучасної музики розглядає В. Павліковський. Водночас, роль блюзу в джазовій музиці порушує Я. Журба. Аспектно дотичними до проблеми досліджуваного феномену стали праці С. Леонтієвої, яка вивчає вокальне мистецтво та репертуар у сучасному культурологічному просторі епохи.

Значний інтерес у контексті означеної проблеми становлять наукові розвідки американських дослідників, зокрема Й. Берендта (J. Berendt), який вивчає джазову музику від витоків до ХХІ століття («The Jazz Book. From Ragtime to the 21st Century»), а також П. Таунсенда (P. Townsend), котрий звертає увагу на музичний жанр джаз та його вплив на американську культуру («Jazz in American Culture»). Враховуючи той факт, що вплив афроамериканської музичної традиції не знайшов втілення у наукових розвідках вітчизняних та іноземних вчених, актуальність статті була зумовлена означеними чинниками.

Мета дослідження. Висвітлити вплив афроамериканської музичної традиції на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття.

Наукова новизна. З'ясовано вплив афроамериканської музичної традиції, зокрема музичних жанрів джаз, блюз, госпел, ритм-енд-блюз на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Вокальне мистецтво другої половини ХХ століття зазнало впливу афроамериканської музичної традиції. Наголосимо, афроамериканська музика має багату і складну історію. Подолавши рабовласницькі часи, її відгук ми спостерігаємо в сучасних музичних формах. Афроамериканська музична традиція мала значний

вплив на розвиток музичних жанрів, таких як джаз, блюз, рок-н-рол, соул, хіп-хоп тощо. Саме тому, без розуміння її внеску неможливо повністю зрозуміти сучасний музичний простір.

Американський дослідник П. Таунсенд під афроамериканською музичною традицією розуміє широкий спектр музичних стилів, жанрів, технік, виконавських підходів, які виникли у спільнотах афроамериканців на території Сполучених Штатів Америки [10, с. 24].

Застосування загальнонаукових методів дослідження, а також дотримання історико-генетичного та ретроспективного аналізу уможливають констатувати, що афроамериканська музична традиція сформувалася внаслідок синтезу різноманітних культур, таких як африканська, європейська та американська. В цілому, вона мала величезний вплив на розвиток світової музики. Основними жанрами афроамериканської музичної традиції є джаз, блюз, госпет, ритм-енд-блюз. Задля з'ясування впливу означених жанрів на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття, доречно висвітлити особливості кожного.

Історико-генетичний та ретроспективний аналіз засвідчують, що в кінці ХІХ – на початку ХХ століття джаз виникає на території США, у місті Новий Орлеан. Новий музичний жанр синтезував у собі елементи африканських традицій, європейської гармонії та імпровізаційного виконання. Загалом, коріння джазу ми прослідковуємо до африканської культури, яку передавали раби, котрі були завезені до Америки. Зазначимо, для африканської музики притаманна ритмічність, імпровізація, використанням перкусійних інструментів. Означені елементи відіграли важливу роль у формуванні джазового звучання.

Доцільно наголосити, музичне освітнє середовище в США почало активно розвиватися ще в середині ХІХ століття. На музичну культуру Америки вплинули європейські музичні стилі та гармонічні принципи. Так, ідеї європейської гармонії разом з африканською ритмічністю, заклали основу джазової гармонії. Оскільки, в кінці ХІХ – на початку ХХ століття Новий Орлеан був етнічно різноманітним містом з багатою музичною культурою, саме в ньому з'явилися перші джазові оркестри та ансамблі. Вони поєднували елементи блюзу та маршів. Традиційні духові інструменти, такі як труба, тромбон

і саксофон, стали визначальними в створенні унікального джазового звучання [7, с. 237].

Аналізуючи науковий доробок О. Коверзи ми з'ясували, розквіт джазу характеризує період 1920–1930-х років ХХ століття. Джаз став популярним жанром на території всієї Америки, особливо в таких містах, як Чикаго та Нью-Йорк. Означений період ми називаємо «Джазовим віком», оскільки він пов'язаний із виникненням нових стилів джазу, зокрема свінг, біг-банд та боп [2, с. 276].

Визначальною особливістю джазу є його імпровізаційна природа, яка в цілому наклала відбиток на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття. Музиканти імпровізували, змінюючи мелодії, ритмічні схеми та гармонію під час виконання. Такий підхід дозволив кожному надати особистого стилю та унікальності джазовому виконанню. З плином часу джаз завоював прихильність за межами Америки. Він вплинув на розвиток низки музичних стилів, зокрема рок-н-ролу, ритм-енд-блюзу, ф'южн тощо. Загалом, джаз є унікальною музичною формою, яка відзначається експресивністю, імпровізацією, ритмічністю та витонченістю.

Аналіз та узагальнення наукових джерел зумовлює констатувати, африканськими коренями відзначається блюз, який виник в кінці ХІХ–початку ХХ століття на півдні США [1, с. 146; 3, с. 260]. Блюз з'явився як спосіб вираження почуттів, болю, радості, а також як засіб розповіді життєвих історій афроамериканського населення. Так як і джаз, блюз потрапив до Америки завдяки африканським рабам та змішав у собі релігійну музику, фольклорні пісні. Розвиток блюзу концентрувався у місцях афроамериканських спільнот на південному сході США, зокрема в штатах Міссісіпі, Луїзіана, Техас, Алабама. Зазвичай, виконавцями блюзу були самоучки, які грали на гітарі, губній гармошці та піаніно. Вони розповідали власні історії через музику. На початку ХХ століття блюз поширився на північ США, зокрема Чикаго та Нью-Йорк. Причиною стала велика міграція афроамериканців на північ.

Висвітлюючи історичні аспекти блюзу варто сфокусувати увагу на його формі та стилі. Так, нами було встановлено, блюз має стійкі структурні форми, такі як 12-тактовий блюзовий цикл. Кожний такт складається з трьох акордів. Варіації в стилях блюзу передбачають дельта-блюз, техаський блюз, чиказький блюз та інші. Відзначимо, блюз вирізняється

сильним емоційним впливом виконання. Він вплинув на розвиток рок-н-ролу, ритм-енд-блюзу, соулу тощо. Знамениті співаки та гурти, такі як Елвіс Преслі, Ерік Клептон, «Роллінг Стоунз» зазнали популярності завдяки блюзу [9, с. 87].

Під таким кутом зору ми доходимо висновку, блюз характеризує собою багатогранну музичну форму, яка відображає душевний настрій та історію афроамериканської спільноти.

Розкриваючи вплив афроамериканської музичної традиції на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття, варто звернути увагу на госпел, який мав величезне значення на розвиток музичного мистецтва, ставши одним із найвпливовіших жанрів світової музики. Застосування історико-генетичного та ретроспективного аналізу засвідчують, історія госпелу розпочинається з афроамериканських християнських церков Сполучених Штатів Америки. Госпел був частиною релігійної та музичної культури. Синтезувавшись із християнською релігійною музикою, такою як гімни, духовні пісні, госпел отримав свої характерні особливості – радісне, емоційне співоче виконання, активну участь аудиторії і спільний вокал.

Констатуємо, розвиток госпелу відбувався в церковному середовищі. Його виконували під час служби, молитви та заходів. Тексти госпелу містили духовне пробудження, надію, віру та підтримку в складних життєвих ситуаціях. Госпел передбачає собою різноманітні стилі та напрямки, такі як традиційний госпел, соул-госпел, сучасний госпел тощо. Кожен з них має свої спільні та відмінні риси. Так, спільним для всіх є підвищення духовного настрою, емоційне виконання та активна участь аудиторії [6, с. 9].

Порівняльно-зіставний аналіз надає можливість виокремити основні риси музики госпел, а саме:

- духовні та натхненні тексти – у євангельських піснях часто звучать слова, які виражають теми віри, надії, спасіння і Божої любові. Означені слова взяті з біблійних оповідей та особистих свідчень і спрямовані на те, щоб надихнути, підняти і втішити слухачів;
- заклик і відповідь – госпел часто використовує схему «заклик і відповідь». В церкві реалізується завдяки тому, коли соліст або група співає фразу, а прихожани або бек-вокалісти відповідають;
- емоційний спів – госпел-співаки відомі своїм завзятим і щирим вокалом. Щоб передати глибокі емоції і встановити

зв'язок зі своєю аудиторією, вони використовують різні вокальні техніки, включаючи мелізми (спів кількох нот в одному складі) і вокальні переходи;

- хори та гармонії – для музики госпел притаманне використання хору з кількома вокалістами, які створюють потужні гармонії. Останні додають музиці глибини та інтенсивності, роблячи її ще більш вражаючою;

- ритмічна енергія – музика госпел характеризується своїм заразивим ритмом і живою енергією. Вона включає елементи африканської музики, спірічуелс і блюзу, створюючи ритмічний драйв, який спонукає до руху і самовираження;

- музичний супровід – госпел музика супроводжується різноманітними інструментами, зокрема фортепіано, орган, барабан, бас-гітара, що впливають на яскраве та динамічне її звучання.

Госпел позначився на низці музичних стилів (соул, ритм-енд-блюз, джаз) та завоював популярність за межами американських церков. У популяризації госпел музики особлива роль належить міжнародним госпел-фестивалю, хорам та гуртам. Наголосимо, госпел завжди був більше, ніж музика. Він виступав засобом вираження сили та способом боротьби за рівність, свободу, гідність афроамериканців. Госпел вплинув на розвиток громадських прав, а також відіграв особливу роль у просуванні рівноправного статусу афроамериканців у суспільстві. Таким чином, госпел є потужним і духовно-насиченим музичним жанром, емоційне виконання та глибокий зміст якого прослідковувався протягом другої половини ХХ століття. Сьогодні, госпел музика продовжує процвітати та залишається потужним і піднесеним жанром, який подолав культурно-релігійні кордони [8, с. 57].

Застосування загальнонаукових методів дослідження зумовлюють констатувати, елементи джазу, блюзу та госпелу поєднав у собі музичний жанр ритм-енд-блюз. Його поява була зумовлена міграцією афроамериканців з південних штатів до великих міст на північному сході та заході США. Становлення ритм-енд-блюзу датується кінцем 1940-х років ХХ століття, коли жанр почав формуватися у місті Чикаго (США). Експериментуючи зі звучанням, афроамериканські музиканти вдалися до поєднання ритмічних гітарних рифів з вокальними гармоніями та ударними інструментами. В середині 1950-х років ритм-енд-блюз почав відчувати вплив

рок-н-ролу. Різноманітність стилів ритм-енд-блюзу розвивалася в різних регіонах США, таких як Мемфіс, Детройт, Лос-Анджелес та інші [4, с. 114].

У 1960-х роках ритм-енд-блюз зазнав популярності завдяки комерційним радіостанціям та телевізійним шоу. Водночас, у 1970-х роках спостерігаємо синтез ритм-енд-блюзу із соул-ом, утворюючи популярний піджанр – соул-музику. З часом ритм-енд-блюз почав включати елементи фанку, диско та хіп-хопу, що розширило стиль та звучання останнього. Встановлено, головною особливістю ритм-енд-блюзу є його акцент на ритмічності. Бас-гітара, ритмічні гітарні рифи, створюють підвищений ритм та енергію. В цілому, ритм-енд-блюз наділений глибоким та емоційним вокалом [5, с. 96].

У процесі висвітлення впливу афроамериканської музичної традиції на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття важливо наголосити, остання мала глибоку авторитетність на вокальну імпровізацію, яка стала характерною особливістю багатьох музичних жанрів, що виникли на основі афроамериканської музичної традиції. Загалом, афроамериканська музична традиція надала свободу вокальним виконавцям для творчого самовираження та розвитку імпровізаційних навичок. Імпровізація відкрила виразні можливості та дозволили співакам перетворити музику на особистий вираз думок, почуттів і життєвого досвіду.

Таким чином, афроамериканська музична традиція виявилася важливою частиною культурного спадку США та світу в цілому. Вона не тільки вплинула на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття, а й стала інструментом боротьби за права, збереження культурної ідентичності та способом вираження почуттів і емоцій.

Висновки. На основі застосування загальнонаукових та конкретно-наукових методів дослідження висвітлено вплив афроамериканської музичної традиції на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття. Доведено, афроамериканська музична традиція, яка включає жанри джаз, блюз, госпел та ритм-енд-блюз, мала неабиякий вплив на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття. З'ясовано, одним із найвідоміших музичних жанрів є джаз, вокал у якому відіграє вирішальну роль, оскільки співаки вільно імпровізують, використовуючи скейлінг та складні ритмічні структури. Почуття радості, болю, передає блюз. Натомість, релігійним

музичним жанром, який сформувався в афроамериканських церквах є госпел. Його вплив на вокальне мистецтво другої половини ХХ століття виявився значущим, особливо в жанрі ритм-енд-блюзу.

Встановлено, джаз, блюз, госпел та ритм-енд-блюз значно вплинули на розвиток популярної музики і стали важливим джерелом натхнення для вокалістів незалежно від расових меж. Афроамериканська музична традиція збагатила вокальне мистецтво другої половини ХХ століття та заклала основу для численних новаторських виконавців та стильових напрямів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Журба Я. Роль блюзу у джазовій музиці. *Вісник КНУКіМ*, К., 2018. С. 145–153.
2. Коверза О. Характерні особливості розвитку джазового мистецтва «традиційного» періоду. *Науковий вісник НМАУ: Виконавське музикознавство: методологія, теорія майстерності, інтерпретаційні аспекти*. Київ: НМАУ, 2010. Вип. 91. С. 273–289.
3. Коляда І., Конопчук Ю. Історія становлення блюзу та джазу як музичних жанрів. *Молодий вчений*, 2016. № 12 (40). С. 259–263.
4. Леонтієва С. Вокальне мистецтво та репертуар у сучасному культурологічному просторі епохи. *Культура і сучасність*. К., 2019. № 2. С. 112–115.
5. Павліковський В. Вплив джазової музичної культури на форми популярної, вокально-страдної, рокової та сучасної музики. *Культурно-освітні аспекти вокального мистецтва, генеза, сучасний стан і перспективи*, 2015. С. 77–118.
6. Смородська М. Стиль соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття: автореф. дис. ... канд. мист.: 17.00.03. Суми, 2020. 21 с.
7. Berendt J. *The Jazz Book. From Ragtime to the 21st Century*. USA: Lawrence Hill Books, 2009. 816 p.
8. Doggett Peter. *Electric Shock: From the Gramophone to the iPhone – 125 Years of Pop Music*. London: Bodley Head, 2015. 172 p.
9. Napier-Bell Simon. *Ta-Ra-Ra-Boom-De-Ay: The Dodgy Business of Popular Music*. London: Unbound, 2015. 400 p.
10. Townsend P. *Jazz in American Culture*. USA: Univ. Press of Mississippi, 2000. 89 p.

REFERENCES

1. Zhurba, Ya. (2018). The role of blues in jazz music. *Bulletin of KNUKIM*, 145–153. [in Ukrainian].
2. Koverza, O. (2010). Characteristic features of the development of jazz art in the «traditional» period. *Scientific Bulletin of the Ukrainian National Academy of Music: Performing Musicology: Methodology*,

Theory of Mastery, Interpretive Aspects. Kyiv: NMAU, 91, 273–289. [in Ukrainian].

3. Kolyada, I., Konopchuk, Yu. (2016). History of formation of blues and jazz as musical genres. *Young scientist*, 12 (40), 259–263. [in Ukrainian].

4. Leontieva, S. (2019). Vocal art and repertoire in the modern cultural space of the era. *Culture and Modernity*, 2, 112–115. [in Ukrainian].

5. Pavlikovskyi, V. (2015). The influence of jazz musical culture on the forms of popular, vocal-passionate, rock and modern music. Cultural and educational aspects of vocal art, genesis, current state and prospects, 77–118. [in Ukrainian].

6. Smorodska, M. (2020). Soul style in pop and jazz vocal art of the second half of the 20th century: autoref. thesis Ph.D. art studies Sumy. [in Ukrainian].

7. Berendt, J. (2009). *The Jazz Book. From Ragtime to the 21st Century*. USA: Lawrence Hill Books. [in English].

8. Doggett, Peter. (2015). *Electric Shock: From the Gramophone to the iPhone – 125 Years of Pop Music*. London: Bodley Head. [in English].

9. Napier-Bell, Simon. (2015). *Ta-Ra-Ra-Boom-De-Ay: The Dodgy Business of Popular Music*. London: Unbound. [in English].

10. Townsend, P. (2000). *Jazz in American Culture*. USA: Univ. Press of Mississippi. [in English].